



S HAVLEM DO NÁRODNÍHO. Než se stal Vojtěch Štěpánek letos v lednu šéfem činohry Národního divadla moravskoslezského, režíroval v Ostravě Havlovo *Vyrozumění*.

Foto: Milan Torkelt

Chci dělat velké repertoárové divadlo

Herec, dramatik, režisér a bývalý ředitel úspěšného pražského Divadla Komedie **VOJTĚCH ŠTĚPÁNEK** odešel do Ostravy, kde se stal uměleckým šéfem činohry Národního divadla moravskoslezského. „Aktuální stav v pražských divadlech pro mě nebyl přínosný, ale v Ostravě lze pořád dělat dobré řemeslo,“ říká.

Divadlo a Štěpánek. Nezlobte se, ale musím se zeptat, zda patříte k hereckému klanu Štěpánků. Byl jste dětskou filmovou hvězdou, to k takovým rodinám též patří.

To vás zklamalo, jsem Štěpánek, ale z jiného vrhu Štěpánků. Můj starší bratr ale psal a režíroval aktovky pro své kamarády. Hrát, režírovat i psát, zkrátka dělat divadlo, to byla přirozená součást mého dětství, pak jsem také hodně natáčel, byl jsem třeba Bubu v rodinném seriálu *Bubu a Filip* a kvůli filmování mi chybí skoro celá pátá třída. Narodil jsem se v Praze

a vyrůstal ve Strašnicích, maminka pochází od Máchova jezera z Doks a táta z hornické rodiny z Kladenska. Děda byl havíř.

Aha, horník. To je ten důvod, proč jste vzal místo uměleckého šéfa činohry v ostravském Národním divadle moravskoslezském?

Šel jsem po čuchu (*smích*).

Hercem nikdo z předků nebyl?

Byl, právě ten děda havíř. Jednou ho to v dole zavalilo, měl pak chromou nohu

a jako invalida založil kapelu a amatérské divadlo. Tím si dokázal přivydělávat.

Snad to tedy s vámi v Ostravě nedopadne naopak – že skončíte jako havíř v blízké Karvině.

Tohle by nebyla práce pro mě, umřel bych ještě v té kleci, ve které se fárá. Ale teď jste mi svou poznámkou něco připomněl.

Co?

Loni jsem zkoušel v polském městě Opole, což je nedaleko Vratislavi – pro tamní soubor jsem napsal hru *Ostatni gasi swiatlo; Poslední zhasíná*. Bohužel, v dnešním Polsku už politikové vnímají divadlo jako nepřitele a snaží se vytvářet seznamy, co se hrát může a co už ne. Pokud režisér udělá politicky skandální představení, může být vyhozen, to je tam běžná realita. Když se mě v Polsku ptali, jaký je rozdíl mezi českým a polským divadlem, řekl jsem, že si nedovedu představit, že by se něco

takového dělo i u nás. Nevím, co bychom museli hrát, aby politikové začali divadla likvidovat. V jejich očích nejsme soupeři.

Z Ostravy se za uměleckou slávou chodí do hlavního města, jak se tedy stane, že někdejší ředitel úspěšného Divadla Komedie odejde na post uměleckého šéfa činohry na samý východ republiky?

Na rozdíl od herců, kteří se za vidinou slávy ženou k Vltavě, já mám s Prahou dlouholeté zkušenosti právě z vedení souborového divadla. A přiznám se, že aktuální stav divadelního řemesla v hlavním městě je pro mě nepřínosnou záležitostí. V jistých ohledech až nepřijatelnou.

Jak to myslíte?

V Praze postupně dochází k úbytku souborových divadel, která jsou nahrazována jednorázovými alternativními projekty. Většinou jde o představení spřízněných generačních skupin, z roku na rok, bez nějakého kontinuálního divadelního vývoje. V principu se mladí herci stále méně setkávají s těmi starými a vyhranými, mizí herecké zrání od menších rolí k větším... Zkrátka mi v Praze začalo chybět všechno, co je spojeno s tradičním repertoárovým divadlem.

Čím to je?

U nastupujících hereckých generací cítím jakousi netrpělivost. Neříkám, že je to špatně, asi jde o přirozený vývoj, ale tento trend se odráží už i v pozornosti kritiky, která se více věnuje jednorázovým a podle mého okrajovým projektům než velkým divadlům. Také kulturní politika v Praze navíc v dlouhodobé koncepci směřuje k tomu, že se začínají více podporovat jednorázové projekty než tradiční repertoárové scény jako celek. To je tragický a nevratný krok, který tvůrcům bere tradiční prostor, tedy stálou divadelní scénu.

Tak dopadlo i Divadlo Komedie, které jste vedl – město pro tuto stálou scénu nenašlo peníze. V Ostravě to vidí jinak?

V Ostravě se pořád dělá velké repertoárové divadlo, syntéza všech řemesel, která k tomu patří. Tato divadla jsou tady proto, že dokážou – a měla by to umět – na repertoáru udržet pestrou škálu žánrů. Žánr je dnes přitom v Praze téměř sprostým slovem. Crazy komedie, to už tam ani skoro nemůžete říct nahlas. Ale v Ostravě lze pořád dělat dobré řemeslo.

Jaká bude dramaturgie činohry pod vaším vedením?

Chci zaplnit hlediště a jeviště velkými příběhy. Konkrétní tituly vám teď ještě říkat nebudu, zatím dohráváme už připravenou sezonu. Pravda je, že sám bych nasadil jiné tituly a asi by bylo v mé kompetenci i něco zastavit, ale zatím nechci soudcovat a vymezovat se vůči minulosti. Začínám od bodu nula.

Národní divadlo v Ostravě sbírá Thálie i další ceny za operu, balet a muzikály, v těchto oborech patří k republikové špičce. Jak ale rozvíjet poněkud uvadlou činohru?

Nepochybuji o kvalitách souboru, který je sestaven z výborných herců, ne jeden z nich by v dalších ostravských divadlech fungoval coby vůdčí herecká osobnost. Doufám, že teď se jejich talent rozvine i na mateřské scéně. Přeji si třeba, aby dokázali dělat humor, tedy nikoli vtipy. Hu-

Z pohledu divadelníka je *Vyrozumění* geniální hra, ale rozumím tomu, že v Ostravě si Havla mnozí spojují s koncem těžkého průmyslu. *Vyrozumění* je dobře promazaný stroj, vynikající hra, které diváci rozumějí úplně automaticky. Je v ní svět strachu, nízkého sebevědomí, nepřetržitě černého svědomí a těžkých vin – toto všechno známe z běžného života, přitom je to tragédie antických rozměrů. V tomhle smyslu Havel určitě oslovuje i Ostraváky. Cítím ale, že hrát ho v Ostravě není totéž co v Praze, kde by naopak patřil k dobrému tónu.

Ostrava nemá příliš slavných dramatiků či spisovatelů, jeden ale vyčnívá nade všechny – Jan Balabán (1961–2010). Dovedete si představit dramaturgii některého jeho díla v ostravském Národním?

Jeho texty mají divadelní potenciál. Kdo by je ale chtěl uvést na jeviště, musí napřed Balabána dostat bytostně pod kůži.



Foto: archiv Národního divadla moravskoslezského

▲ **SÁL Z ROKU 1907.** Divadlo Antonína Dvořáka, jedna ze dvou scén ostravského Národního.

mor je otázka inteligence a myšlení, vtip uklouznutí na banánové slupce – to je málo. Komedie není o tom, že se dělají vtipy, ale že vzniká humor. A to tak, že figura na jevišti trpí a diváci se baví. Je to vlastně trochu sadistická rovnice, ale v divadle funguje už staletí. Není-li naplněna, vtipaří se a vznikají špatné komedie.

V Ostravě nejste úplným novicem, v Komorní scéně Aréna jste loni režíroval divácky úspěšný *Obraz francouzské autorky Yasminy Rezy* a nedávno Havlovo *Vyrozumění*. Tento autor je přitom pro Ostravu těžké téma – v hospodách pořád slyším, že tuhle republiku zničil.

Porozumět typickému charismatu těch textů a najít klíč, jak je interpretovat v divadle. Asi by to byla více snivá záležitost než představení plné dramatických dialogů, napřed se ale musí potkat více faktorů, aby se s dramaturgií Balabána vůbec mohlo začít.

A váš dojem z Ostravy?

Ostrava je jediné místo u nás s opravdu specifickým nátiskem. Duch toho města je nepřenositelný, nenajdete ho nikde v republice a možná ani v Evropě. Silná jsou i ostravská témata a rád bych, aby rezonovala také v divadle.

Ivan Motýl ■